

21 DES 2007

JUSTISDEPARTEMENTET	
SAKSNR.:	27 DES 2007 2 004 00435
AVD/KONT/BEH:	S14/S14-k/ AKN
DOK.NR.	75
ARKIVKODE:	S11.71

Ad: Høring – Rapport "Rett til tolk –tolking og oversettelse i norsk straffeprosess"

HØRINGSUTTAELSE FRA: TBBF – Tolkebyråenes Bransjeforening

Desember 2007

Om tolkebyråenes bransjeforening - TBBF

TBBF – Tolkebyråenes Bransjeforening i Norge ble etablert den 23. november 2007.

Foreningen har som hovedmål å bidra aktivt til videreutvikling og kvalitetssikring av likeverdige tjenester, i kommunikasjon der de som har behov for å føre en dialog, snakker forskjellig språk.

Foreningens medlemmer har i felleskap utviklet og etablert vedtekter og etiske retningslinjer. Medlemskapet forplikter blant annet til å føre kvalitetskontroll i hele driften – fra leverandørens og tolkenes kompetanse til avviksregistrering. I løpet av foreningens første år er det etablert egne faggrupper. Disse kan sees på som støttefunksjoner innefor de forskjellige områder, som omhandler tolkemarkedets mangfoldige virksomhet. Gjennom telefonmøter og samlinger utveksles erfarings- og kunnskapsformidling mellom medlemsbedriftene som hever kvaliteten i en samlet organisasjon og bransje.

Bakgrunn for vår høringsuttaelse

TBBF står ikke på listen over adressater som har mottatt rapporten fra Justisdepartementet, der de ber om høringsinstansenes syn på arbeidsgruppens beskrivelser, vurderinger og forslag. Vi har vurdert at dette trolig skyldes en forglemmelse, og at Justisdepartementet likevel ser det som positivt at TBBF uttaler seg til rapportens innhold.

I forkant av vår høringsuttaelse er det gjennomført telefonmøter mellom medlemsbedriftene. I tillegg har det pågått kommunikasjon gjennom e-post der den enkelte medlemsbedrift har kommet med innspill.

TBBF gir honnør til arbeidsgruppen og det omfattende arbeidet som er utført i rapporten "Rett til tolk". TBBF ser også positivt på at formidlerbransjen ved flere anledninger er omtalt i rapporten. Private tolkeformidlere har operert i markedet side om side med offentlige tolketjenester og andre aktører nå i om lag 15 år.

Kommentarer på saker vi er opptatt av:

Til kapitlene 1 – 9 har vi ingen bemerkninger.

Kap. 10 Godtgjørelse til tolker i straffesaker

TBBF Norge vil benytte anledningen til å sette fokus på dette som går på prinsipper rundt innkjøp av tolketjenester – og som vi håper kan bli vurdert og vektlagt - om ikke annet ved senere revideringer av de samme forskrifter.

I henhold til **Konkurranseloven** kan ikke statlige fastprissatser benyttes ved for eksempel innhenting av tilbud på tolker til retten eller lignende. I så fall vil dagens ordning kunne være i strid med Lov om offentlige anskaffelser og Konkurranseloven, se Konkurransetilsynets rapport av juni 2003 som omhandler en tilsvarende innkjøps- og honoreringspraksis i Utlendingsdirektoratet. Dette blir spesielt aktuelt der hvor for eksempel tolkingen foregår hos Politiet, der hvor de ligger under "Forvaltningen" og ikke "påtalemakten".

Kap. 10.2 Andre regler for godtgjørelse til tolk

Det er etter vår mening uklar praksis i det offentlige på dette med honorering av tolker, og noe av dette kan, når det gjelder politisaker, etter vår mening skyldes uklare avgrensinger mellom "påtalemyndigheten" og forvaltningen, En side av dette er der hvor salærforskriftene får sin benyttelse, dette med godtgjøring av tolkeoppdrag under ubekvem arbeidstid – godtgjøring – her er praksis og regelverk for dårlig.

Godtgjørelse for ubekvem arbeidstid er for så vidt mindre aktuelt hvis man ser tolkeoppdrag av forskjellig art for politi og lensmannsetaten som noe som ikke automatisk omfattes av disse forskriftene. Da kan man "ta betalt" det markedet og etaten er villig til å betale. Da kan markedsmekanismene fungere slik at tolk blir levert som en service og tjeneste på lik linje med annen kompetanse. For så vidt er vel dette tilfelle allerede, da politiet i dag ofte kjøper inn tolketjenester fra tolker til lavere pris enn det som hjemles i salærforskriftene, og fra mange tolkeleverandører også aksepterer regning hvor 100 % overtid er lagt på tolking som for eksempel foregår på en søndag - og eller helligdag / eller på nattetider.

Kap. 10.3 Tolkene og salærforskriften

TBBF legger til grunn for denne uttalelsen at fremtidig organisering av innkjøp av tolketjenester til straffeprosessen bør følge gjeldende regler for offentlige innkjøp og ikke-diskriminerende innkjøpspraksis.

Tolking er en tjeneste for gjennomføring av saksbehandling og ikke et selvstendig, sakkyndig bidrag. Det bør derfor vurderes å bli tatt ut av Salærforskriften ved et passende høve.

Det følger av praksis at det inngås ordinær forretningsavtaler med tilbyderne av tolketjenester eller tolk direkte. Ikke som nå hvor dommere suverent kan avgjøre honorarets størrelse

Kap. 10.4 Differensiering etter kvalifikasjoner

Dagens praksis er at tolking honoreres med 4/5 etter gjeldende salærsats. Dette enten det utbetales som lønn eller det faktureres fra tolk som næringsdrivende eller fra tolkeformidler. Dette uten at tolkens tolkefaglige kompetanse påvirker betalingssatsen. Vi støtter forslaget om differensierte honorarsatser; men vil foreslå følgende honorering

- Kat 1) 100 % av satsen
- Kat 2) 95 % av satsen
- Kat 3) 90 % av satsen
- Kat 4) 85 % av satsen

I dette må det presiseres om tolkesatsen skal utbetales som "lønn" og av det skal avregnes skattetrekk, betales arbeidsgiveravgift og feriepenger, eller om tolkesatsen er å anse som honorar til "selvstendig næringsdrivende".

Dette betyr at – som i dag – så er "tolkehonoralet" gjenstand for betaling 14,1 % arbeidsgiveravgift i tillegg og i gitte situasjoner 10 % feriepenger. I realiteten betyr det at det er billigere for oppdragsgiver å kjøpe disse tjenestene inn fra selvstendige aktører / byrå enn ved å lønne tolken over eget lønnsystem.

Det kan derfor ligge underliggende til rette for at man engasjerer "selvstendige" tolker for dermed å holde kostnaden nede; om da ikke det bli – slik som i gamle dager – blir også differensiert om du har eget kontorhold, betaler til eget pensjonsforhold m.m.

Salærforskriftene har fastsatt tolkesalærets betingelser med samme betalingssats uansett tid på døgnet, med ens betaling for hverdag og helligdag. Det rår også i markedet en uensartet praksis i å arbeide som tolk med ubekvem arbeidstid. Kanskje ikke domstolene er mest berørt av dette, men i politiet og lensmannsetaten. Ofte må tolk rekvireres på kveld, i helg og helligdager og om natt. Det er urimelig å forvente at tolk vil være villig til "vanlige" satser. Skal tolking bli en geskjeft og et yrke noen vil satse på – så" må tolkens honorar følge vanlige prinsipper for avlønning ellers i samfunnet og ikke fortsatt være knyttet opp i "utgått på dato bestemmelser" i gamle salærforskrifter. Bransjen har endret seg. Det er det viktig å ta inn over seg.

Kap. 10.5 Godtgjørelse for reisetid

Dette kommer ikke minst til uttrykk i forslaget om å tilgodese tolk med 1/3 del av honorarsatsen for reise som pågår utover 1 time til og fra hjemsted. Dette er upraktisk og ikke realistisk. I dag er tolker som alle andre opptatt av og avhengig av inntekt. Spesielt der hvor det er mangel på tolker med nødvendig kompetanse, så må ofte tolker "flys inn" fra et sted til et annet. Ingen tolker vil være interessert i å reise til slike betingelser. Markedet fungerer ikke slik, mulig kanskje de minst kompetente vil vurdere noe slikt, men de som for eksempel er autorisert av staten til å tolke vil se på dette som uinteressant.

I rapporten om tales da også tilfeller hvis tolken vil få en reiseavstand på mer enn 500 km, da skal det gis anledning til å engasjere en tolk med lavere kompetansekategori, greit nok, men disse vil fortsatt ikke reise 499 km til en sats tilsvarende 1/3 av tolkesatsen. Det er ikke slik tingene fungerer.

Kap 10.6 Godtgjørelse for forberedelse

Vi foreslår at dagens ordning opprettholdes. Skal tolking bli en geskjeft og et yrke noen vil satse på – så" må tolkens honorar følge vanlige prinsipper for avlønning.

Kap. 10.7 Godtgjørelse for bortfalt oppdrag

Vi foreslår at dagens ordning opprettholdes. Skal tolking bli en geskjeft og et yrke noen vil satse på – så" må tolkens honorar følge vanlige prinsipper for avlønning

Kap. 10.8 Arbeide for forsvarer og bistandsadvokat

Ingen bemerkninger

Kap. 10.9 Bestilling gjennom tolkebyrå – skal formidlingsgebyr betales i tillegg?

TBBF kunne ønske seg, at rapporten ikke så lett slapp poenget eller unnlot å realitetsbehandle private formidlers rolle i forhold til å skaffe tolk til rettsapparatet. I dag kommer uomtvistelig mange tolker til rettsystemet ved å være bestilt gjennom tolkebyråer. Vi viser til "Tolkevirkksomhet i offentlig sektor" - en statusrapport UDI 2000.

Rapporten "Rett til tolk" utelater den rolle tolkebyråene har hatt siden de første kommunale tolketjenestene startet; Rekruttering og opplæring av tolker. Ettersom tolkeutdanningen ble igangsatt så sent som i 2003, er det i stor grad tolkebyråene som har bidratt til rekruttering av så vel tolkestudenter, som nå etter hvert utdannede tolker.

Tolkeutdanningen omfatter nå ca 60 språk og behovet er omkring 80. Samtidig er det å bemerke at kun 28 språk er representert på Tolkeportalen. For et samlet marked, der offentlige myndigheter spiller aktivt på lag både med offentlige og private tolkeformidlere og selvstendige tolker, vil det i lang tid både være ressurs- og tidskrevende før en kan forvente å kunne dekke behovet hos brukergruppene. I tillegg trengs det en kontinuerlig nyrekruttering, ettersom frafall av tolker generelt er stort.

Med denne bakgrunn må endringer i betaling for tolketjenester også gis rom for tolkebyråer å dekke inn kostnader for det administrative arbeidet som gjøres gjennom andel av betaling til tolk, eller som administrativt påslag i tillegg til tolkesatser.

Men ut fra ønsket om at det skal bli ro rundt dette med lønns- og honorarbetingelser, burde man se nærmere på dette med å åpne for et prinsipp at formidler legger til tolkesatsen sitt provenue, slik at alle tolker får den "offentlige" satsen uansett. Da bortfaller en del unødvendig "støy" og mistanker rundt tolkeformidlers sin "griskhet"! Se rapportens pkt. 10.9 side 144

I salærforskriftene burde inntas av den grunn bestemmelser om at det skal gis anledning til tilleggshonorering; alternativt at tolken som sådan tas ut av salærforskriftene – og defineres som egen tjenesteleveranse på lik linje med annen konsultativ bistand.

Kap. 10.10 Merverdiavgift

Ingen bemerkninger

Kap. 10.11 Godtgjørelse til translatører

Så vel rettsinstans som påtalemyndighet og politi formidler gjerne dokumenter for skriftlig oversettelse direkte til tolker. Når dette skjer, har vedkommende sjelden backup i form av kvalitetskontroll og kvalitetssikring av den skriftlige oversettelsen. Ettersom skriftlig språk kan avvike fra muntlig språk (tolking), bør skriftlige arbeider overlates til Statsautorisert translatør eller byrå som kan forestå den påkrevde kvalitetssikring.

Det bør gjøres særlig oppmerksom på at tilgangen på Statsautorisert Translatør er meget begrenset, både med hensyn på antall translatører innenfor det enkelte språk og med hensyn til i hvilke språk det finnes offentlig godkjente translatører. Dette taler for å tillate oversettelse på basis av også andre kvalitetskrav - Jfr. også Konkurranselovens krav om forbud mot usaklig utelukkelse. Dvs. at kan et

byrå tilby det kvalitetsnivå som kreves av innkjøper av oversettertjenesten skal også dette tilbys å delta i anbud.

Avsluttende kommentarer - utfordringer for tolkebrukere.

Å arbeide for rettssikkerheten er en naturlig prioritering for TBBF. I det er det nedfelt at skal brukere av tolker få tilgang til de ulike språkene som vil kreves, er det ikke nok med at UDI/IMDI utdanner tolker i Oslo. Selv om det i det sentrale Østland det er størst konsentrasjon på tolker. Erfaring tilsier at det trengs tolker rundt i hele landet, selv om fjerntolking kan lette tilgjengeligheten. En større utfordring er rekruttering av flere og nye tolker. Historien viser at tolkeformidlere både fra offentlig og privat sektor har vært støttepilaren til rekruttering og grunnopplæring av tolker, uansett språk.

Vi kan illustrere situasjonen ved et eksempel: Rogaland fylke og Tolkeportalen:
På tolkeportalen finnes det 37 tolker som bor i Rogaland fylke:

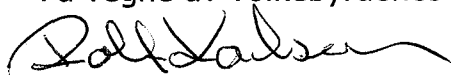
- 1 med statsautorisasjon (*vietnamesisk*)
- 10 med tolkeutdanning, (2 b/k/s, 1 *litauisk*, 1 *oromo*, 1 *polsk*, 2 *rumensk*, 1 *russisk* og 2 *somali*)
- 1 statsautorisert translatør med grunnleggende tolkeopplæring (*engelsk*)
- 25 med ToSPoT og TAO. (1 b/k/s, 3 *bulgarsk*, 1 *italiensk*, 1 *litauisk*, 1 *nederlandsk*, 4 *polsk*, 2 *portugisisk*, 1 *rumensk*, 2 *russisk*, 1 *sorani*, 1 *swahili*, 1 *tsjetsjensk*, 3 *tyrkisk* og 1 *urdu*)

Statistikk over bruk av tolk for de siste 3 årene, viser at de mest etterspurte språkene i fylket er: somali, arabisk, russisk, tyrkisk, farsi, vietnamesisk og dari. Kun 9 av de ovennevnte tolkene snakker disse språkene. I tillegg finnes det ingen tolker på tolkeportalen for verken arabisk, farsi eller dari.

Behovet i området er på over 70 språk, kun 18 språk er representert på Tolkeportalen.

Statens tolkeutdanning startet opp høsten 2003. Frem til sommeren 2007 var tolkeutdanning forberedt for 60 språk i ToSPoT, kun 28 på tolkeportalen med tolkeutdanning! Det vil gå lang tid innen tolkeutdanningen er gjennomført for alle etterspurte språk.

På vegne av Tolkebyråenes Bransjeforening i Norge

Rolf Karlsen

Leder, TBBF

www.tbbf.no

rolf@nortolk.no

Mobil: +47 414 144 80

Sentralbord: +47 69 18 33 33 (Døgnvakt)

Adresse;

TBBF v / Rolf Karlsen

Co/ NorTolk as

Storgata 5

1767 Halden